

ОРГАНІЧНА ЄДНІСТЬ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Марія Шепель

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна*

Дискусія про журналістський професіоналізм та майстерність триває відтоді, відколи почала існувати журналістика. Науковці видають книжки та сперечаються, яким же має бути журналіст, його роль та місія у цьому світі. Проте журналістика – це найперше практика, якої і не вистачає студентам українських факультетів журналістики. Поєднати теоретичні засади журналістики, підкріплюючи їх конкретними прикладами, вдалося доктору професору, заслуженому журналісту України Василеві Васильовичу Лизанчуку у своєму підручнику «Журналістська майстерність»¹. Він автор 29 книжок і понад 700 наукових та науково-публіцистичних статей з проблем теорії і практики журналістики, створення українського національного інформаційного простору, міжнародних взаємин, розвитку та утвердження української мови, культури, духовності, відновлення історичної пам'яті, збереження і примноження національних традицій, звичаїв, розбудови незалежної Української держави. Власне такому фахівцеві, як Василь Васильович, можна довіритись та використовувати його книгу, як настільну.

Про свій підручник Василь Лизанчук каже так: «Опановуючи курс «Журналістська майстерність» студент повинен добре засвоїти способи відображення дійсності, до яких належить повідомлення фактів (новин), інтерпретація фактів і подій, художньо-публіцистичне розкриття фактів, подій і явищ, а також глибоко усвідомити, що засоби масової інформації не повинні пропагувати насилля, ворожнечу і ненависть, національний, соціальний і релігійний розбрат, гріховні людські інстинкти, хоча б заради комерційних інтересів. Працівники ЗМІ, які володіють потужним впливом на аудиторію, несуть моральну відповідальність за виховання людей, особливо молоді та дітей. Журналістська майстерність має органічно поєднувати свободу слова і відповідальність за результати творчої праці, в основі якої – україноцентризм, висока духовність і мораль, патріотизм, громадянська мужність, національні та загальнолюдські ідеали».

Тож аби досягнути якнайкращого ефекту Василь Васильович у підручнику розкрив методику творчої співпраці викладача та студента. Вагомий власний журналістський досвід, тривала навчально-творча робота зі студентами в контексті набуття ними добрих професійних навичок об'єктивно створили передумови для написання цього підручника. «Журналістська майстерність» – один із перших в Україні, в основу якого покладено студентські журналістські матеріали інформаційних, аналітичних та

художньо-публіцистичних жанрів. Важливо, аби всяка теорія була підкріплена конкретним прикладом, адже так інформація краще запам'ятовується та сприймається значно легше.

У підручнику дуже вміло висвітлені головні засади журналістської діяльності, функції ЗМІ, критерії поділу творів на жанри та особливості кожного з них. Останнє є дуже важливим, адже приступаючи до роботи, потрібно знати якого формату матеріал ти готуєш. Потрібно знати специфіку певного жанру та його історію розвитку. «Процес зміни жанрів, подібний рухові спіралі. Це – збагачення одного жанру елементами іншого, народження нових жанрових форм унаслідок синтезу різних жанрів». На це і наголошує автор, адже між жанрами журналістських творів лежить тонка межа, яку потрібно чітко бачити та розуміти, власне і це розуміння стане першим кроком до журналістського ствердження студента. Важливо, що Василь Васильович підкреслює, що «журналістський матеріал має відповідати об'єктивним закономірностям суспільного розвитку. Його мета – сформувати у споживача інформації національно-гуманістичний світогляд, державницьке мислення, які б сприяли повноцінній самореалізації особи, її прав і свобод, утвердженню особистості, патріотичної відповідальності за долю Української держави». Власне тема патріотизму та національної гідності і є лейтмотивом підручника.

Автор дає цінні поради та рекомендації, як зацікавити реципієнта. Говорить про те, що журналістський матеріал має характеризуватися новизною та свіжістю. Чим своєчасніше інформування про новину, тим вища її цінність. «Повідомлення, які не збагачують наше уявлення про світ, не відповідають на животрепетні запитання, інтересу не викликають» – йдеться у книзі. «Про новину потрібно інформувати в момент її появи чи розвитку. На запитання «Коли?» теле- та радіоповідомлення повинно відповідати конкретно «Щойно», «Годину тому», «Сьогодні», «Учора». Такі повідомлення, як зазначають психологи, викликають у людей почуття задоволення від поінформованості – стану, що його більшість розглядає як безперечну престижну цінність». Використання таких конкретних прислівників інформує студента про те, на що потрібно звертати увагу під час підготовки свого матеріалу.

Крім студентів, журналістів-практиків підручник корисний викладачам, адже у ньому автор дає поради і їм. А саме – під час перевірки та аналізу студентських робіт викладачі повинні давати чіткі зауваження та вказувати на помилки студентів. Василь Лизанчук наголошує на тому, наскільки важливо донести студенту, що журналістика перш за все має бути об'єктивна, незалежно від політики редакції чи вказівки редактора. Особистий обов'язок кожного журналіста розуміти вимогу об'єктивності збалансованості. Про це автор говорить так: «Збалансованість повідомлення про новину ґрунтується на плюралізмі, що визначає множинність точок зору, позицій, поглядів, терпеливість до суперництва різних партій, спілок, організацій, об'єднань у намаганні розкрити всю різноманітність політико-ідеологічних, соціально-економічних, національно-громадянських тактичних і стратегічних інтересів утвердження соборної української України. Інформаційне повідомлення вважається збалансованим з урахуванням усіх фактів, що його стосуються, і розташовує ці факти у логічному співвідношенні один до одного».

Василь Лизанчук у своєму підручнику бере до уваги усі чинники діяльності журналіста. Зокрема вчить студентів вивчати аудиторію, на яку працює. Отже, якщо

знати очікування людей, це допоможе зацікавити їх та почерпнути щось корисне з поданого матеріалу.

Також у підручнику вдало викладені і моделі побудови журналістського матеріалу, з чого починати та як розвивати події у тексті. Дуже важливо дотримуватися структури тексту, аби він мав послідовність та хронологію. На підтвердження цього у підручнику подані певні таблиці, схеми побудови тексту, які роз'яснюють студенту, як правильно будувати свій матеріал і чому саме так.

Василь Лизанчук також наводить типові помилки студентів, що їм дається найважче, і роз'яснює, на що ж потрібно звернути увагу, яким повинен бути текст, речення у ньому та взагалі підхід до викладу думки. Тобто говорить про те, що важливо уміти писати про традиційне нетрадиційно.

Підручник містить чимало матеріалів, підготовлених студентами. Варто зазначити, що після кожного автор описує обов'язки усіх, хто брав участь у його підготовці. Зокрема, про роль керівника групи, яка виконує завдання, редакторів, кореспондентів, ведучих, монтажерів. Ну і звісно описує увесь процес підготовки матеріалу. Такий формат подання інформації зацікавлює студента, оскільки він бачить перед очима конкретну програму, а згодом опис її підготовки, тобто можна порівняти практику та теорію, а порівняння, як відомо, допомагає закріпити знання.

Також вражає кількість студентських робіт у підручнику, старанність їх виконання. Це говорить про те, що Василь Васильович має неабияку здатність зацікавлювати своєю роботою студентів, наповнювати їх своїм ентузіазмом та жагою до творіння справжньої української журналістики.

Гортаючи підручник, цікаво було натрапити на відомі мені прізвища під студентськими роботами. Зараз багато з них у львівських ЗМІ знані, зокрема Марічка Крижанівська (ТРК Люкс), Андрій Великий (радіо «Львівська хвиля»), Роман Вінтонів.

Ще варто зазначати, що підручники Василя Лизанчука користуються успіхом не лише у ВНЗ України, а й у журналістських гуртках та творчих студіях. Зокрема у невеличкому містечку Сарни, що на Рівненщині при районному радіо діє гурток юних журналістів, тож власне книги відомого автора виховують у школярів як патріотичний дух, так і бажання служити справжній журналістиці!

Стаття надійшла до редколегії 10.11.12

Прийнята до друку 15.11.12